

T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 23 Nisan 2018
Sayı : 24372

28746

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın Mehmet ÖZHASEKİ tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

M. Rıza YALÇINKAYA
Bartın Milletvekili

Seçim bölgem Bartın'ın Amasra ilçesinde yapılmak istenen HEMA termik santrali için hazırlanan ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 10.10.2016 tarihinde onaylanan "Hema Termik Santrali 2x (660 Mwe-669,4 MWm-1.466 Mt) ve Kül Depolama Sahası Projesi" ile ilgili ÇED Raporu ve raporun olumlu kararının iptali için Zonguldak İdare Mahkemesi'nde açılan davanın Teknik Bilirkişi Raporu'nda, Bartın halkının içme suyu kaynağının olduğu havzaya ilişkin son derece vahim iddialar yer almaktadır.

2014 yılında hazırlanan Hema Termik Santrali ve Kül Depolama Sahası Projesi Nihai ÇED Raporu'nun 82. sayfasında yer alan **"Hidrojeolojik Özellikler (Yeraltı su seviyeleri, halen mevcut her türlü keson, derin, artezyen vb. kuyu lokasyonlarının yer ve kotları ile geçilen litolojik özellikleri gösterilerek, jeomekanik özellikleri ile birlikte kütsel geçirgenlik değerleri, emniyetli çekim değerleri, suyun fiziksel ve kimyasal özellikleri; yeraltı suyunun mevcut ve planlanan kullanımı)"** başlığı, İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Arı Teknokent bünyesinde kurulmuş olan bir Ar-Ge şirketi olan ENVİS Çevre ve Enerji Sistemleri Araştırma Geliştirme Ltd Şti tarafından hazırlanan "Amasra'nın Güneybatısının Jeolojik ve Hidrojeolojik Özellikleri, Hema Termik Santral Sahası ve Çevresi İnceleme Raporu ve Kurulması Planlanan Termik Santrallerin Yüzeysel ve Yeraltı Su Kaynaklarına olası Çevresel Etkilerinin İncelenmesi ve Amasra-Gözü (Çapak Koyu) Santral Yeri için Hidrojeolojik Yapının İncelenmesi Raporu isimli raporlardan derlenmiş, ÇED Raporu'na da bu raporlar eklenmiştir.

Buna göre, **proje sahası ve yakın çevresindeki hidrojeolojik durumun belirlenmesi için Doç. Dr. Tolga YALÇIN tarafından Amasra-Kazpınar arasındaki bölgede 4 adedi çeşitli derinliklerdeki su kuyusu, 12 adedi kaynak ve kaynağa bağlı çeşme, 3 adedi yüzey suyu (dere) ile firmaya ait havalandırma kuyusundan sızan sudan ve ilçede kullanılan şehir şebeke suyundan (ilçeye yaklaşık 30 km uzaklıktaki Ulupınar kaynağı) örnekler alınmış ve bu örnekler üzerinde çeşitli analizler yapılmıştır.**

ÇED Raporu'nda **"Suların kimyasal özellikleri"** başlığı altında; suların kimyasal özelliklerinin belirlenmesinde su-kayaç etkileşiminin gerçekleştiği örnekleri ayırtlayabilmek için Gibbs (1970) tarafından önerilen bir diyagram kullanıldığı ifade edilmiştir. Bu başlıkta, HEMA tarafından işletme kuyusu olarak çalışan kuyuda (HSK1), HEMA Havalandırma kuyusundan sızan su (HEMA 2) ve Bartın'ın içme suyu olarak temin edilen kaynaklardan olan Kaman Köyü kuyusundan (13) metreküp/debide örnekler alınmış, bu örnekler üzerinde çeşitli analizler yapılmış ve şu değerlendirme yapılmıştır:

28766

“Bu diyagramda, suyu basınçlı çatlaklı andezit akiferinden alan HSK1, HEMA2 ve 13 no.lu Kaman içme suyu kuyusu su örneklerinin kimyasal özelliklerinin kayaçla olan uzun süreli etkileşimi sonucu geliştiğini, analizi yapılan diğer tüm suların (Kavşak Suyu, tüm dere suları, Ulupınar kaynak suyu, Paşa Pınarı, sığ ve geniş çaplı keson kuyuları) ise yağmur suyu etkisinde kimyasal özelliklerinin geliştiği ve bu suların kayaçlar içerisindeki dolaşımının kayaçla reaksiyona girecek kadar uzun olmadığı görülmektedir. HSK1, HEMA2 ve 13 no.lu su örneklerinin yüksek elektrik iletkenliği (EC) değerlerinin yanı sıra, pH açısından bazik karakterde sulardır. Hidrojeolojik olarak aynı akiferden geldiği anlaşılan bu suların kimyasal açıdan da aynı akiferin suları olduğu görülmektedir. Kavşak Suyu’nun akiferinin ise tamamen ayrı olduğu, bu suyun çok kısa bir dolaşım ile neredeyse yağış suyu karakterinde olduğu açıktır. Yağışlı dönemlerde Kavşak Suyu kaptajında suyun bulanık olması, bu kaynağın yağış sularından anında etkilendiğinin diğer bir göstergesidir.”

Yine aynı başlığın devamında, **“HSK1, HEMA2 ve 13 no.lu su örnekleri Arsenik (As), Bor (B), Lityum (Li), Nikel (Ni), Kurşun (Pb) ve Silisyum (Si) açısından diğer su örneklerine göre daha zengin olup, bu minör elementler volkanik bir kökene işaret ederler. Bu suların çatlaklı andezit akiferinden geldiği göz önüne alındığında bu beklenen bir sonuçtur.”** ifadelerine yer verilerek, **KAMAN KÖYÜ İÇME SUYUNDA ARSENİK BULUNDUĞUNA DAİR SON DERECE VAHİM BİR İDDİADA BULUNULMAKTADIR.** Raporda bu iddia, **“Analizi yapılan sularda HSK1 ve HEMA2 örneklerinde As konsantrasyonlarının içme sularında izin verilen değer olan 10 ppb (µg/l) biraz üzerinde olduğu görülmektedir. HSK1 için As konsantrasyonu 10,3 ppb, HEMA2 için As konsantrasyonu ise 12,5 ppb’dir. 13 no.lu su örneğinin As konsantrasyonu ise 7,8 ppb’dir. Yeraltı su çekimi yapılan HSK1 ve 13 no.lu (Kaman Köyü içme suyu kuyusu) kuyularında kritik olan As konsantrasyonunun periyodik olarak incelenmesinde ve 10 ppb üzerine çıktığı durumlarda ise içme suyu olarak kullanılmasının yasaklanmasında fayda bulunmaktadır. Kaman Köyü içme suyu kuyusu As konsantrasyonu, Kavşak Suyu’ndan 6,5 kat ve şehir şebeke suyundan 7,8 kat fazladır. Tek dönem kimyasal analiz sonucu ile suların içilebilirliği konusunda karar vermek yerine, mevsimsel olarak analizler yapılarak bir karara varmak gerekir. Eğer bu kuyularda As konsantrasyonları içme suyu olarak kullanımını etkileyecekse, bunları koruma altına alma gereği de ortadan kalkabilir”** değerlendirmesi yapılarak ifade edilmekte ve sonuç olarak HSK 1, HEMA 2 ve 13 nolu su örnekleri gerek kimyasal-fiziksel gerekse hidrojeolojik-hidrolik diğer tüm sulardan AYRI karakterde olduğu ifade edilmektedir.

Bartın ili Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından hazırlanan “2016 Yılı Çevre Durum Raporu’nda ise Bartın Belediyesi Su İşleri Müdürlüğü’nden verilen bilgiler ışığında; Bartın’da 2016 yılında evsel amaçlı 2.307.356 metreküp sanayi amaçlı da 140.155 metreküp suyun tüketildiği, aynı yıl belediye tarafından temin edilen içme ve kullanma suyunun yaklaşık yüzde 51’inin Ulupınar-Bahçecik kaynağından, yüzde 37’sinin keson kuyularından, yüzde 9’u sondajlardan ve yüzde 3’ü de Kavşak İçme Suyu membasından elde edildiği belirtilmektedir. Aynı raporda, yer altı kaynaklarından gelen suyun 160.000 metreküp kadarının **kavşak içme suyu** olduğu ifade edilmektedir. İçme suyu temin edilen kaynağın **Kaman köyü kavşak suyu membası ve SONDAJI** olduğu belirtilmektedir.

HEMA Termik Santrali ve Kül Depolama Sahası Projesi’nin ÇED Raporu iptal davası için Zonguldak İdare Mahkemesi tarafından açılan 2016/2111 esas nolu davanın Teknik Bilirkişi Raporu’nda da davaya konu **“Kavşak suyunun Bartın Belediyesi içme-kullanma suyu şebekesinin bir parçası olmadığı, bu suyun şehir içindeki sebil nitelikli çeşmeler ile**

28746

ücretsiz olarak toplumun kullanımına sunulan bir içme suyu olduğunun anlaşıldığı, yazılı kaynaklardan edinilen bilgilere göre, Kavşak suyunun herhangi bir arıtım ve/vaya kontrol uygulanmaksızın kullanıma sunulduğu, bu durumun temel su güvenliği ilkeleriyle bağdaşmadığı, nitekim İTÜ-ENVİS tarafından gerçekleştirilen bir çalışma kapsamında bu suyun TS-266 no'lu Tüketim Amaçlı Sular Standardı ölçütleri açısından içme suyu olarak kullanmaya uygun olmadığını gösterdiği tespit edildiği ifade edilmektedir. Yine aynı bilirkişi raporunda, yine "HEMA Elektrik Üretim A.Ş Tarafından Yapılması Planlanan Hema Termik Santrali (2x660 MWE, 669.4 MWM, 1466 MWT) ve İlişkili Tesislerin (Kül-Alçı Taşı Depolama Sahası, Kazı Fazlası Depolama Sahası, Lavvar Tesisi ve Pasa Depolama Alanları) Yeraltısuyu Üzerindeki Olası Etkilerinin Değerlendirilmesi" konulu hazırlanan raporun 64. Sayfasında (Madde 22); "Kavşak Suyu ve Selen Su Kaptajlarının beslendiği alanların Hema Kazpınarı kuyusu ve çevresindeki Kazı Fazlası Depolama Alanından daha yüksek ve toplama alanları açısından ilişkisiz kesimlerde yer aldığı, bu alanlarda gerçekleştirilecek herhangi bir faaliyetin akış yukarıda yer alan söz konusu kaptaj beslenme alanlarına ulaşmasının mümkün olmadığı", Raporun 64. Sayfasında (Madde 28, 29, 30, 31); "İTÜ ENVİS çalışmasına göre davaya konu tüm su noktalarında doğrudan tüketime sunulmalarına izin vermeyecek düzeyde doğal kirlenme olduğundan, içme suyu kalitesi açısından kullanıma uygunluğu tartışması bu sular için öncelikle bir su kalitesi incelemesi yaptırılmasının uygun olacağının değerlendirildiği, inceleme alanında Hema tarafından gerçekleştirilmiş kömür rezerv belirleme ve su temini amaçlı sondajların mevcut yer altı sularını kurutması ya da akış yönünü değiştirmesinin teknik olarak mümkün görünmediği, gerek Kavşak Suyu, gerek Selen Su Kaptajları ile Kaman Köyü Su Kuyusunun, Kazı Fazlası Malzeme Depolama Alanı ile hidrojeolojik bir bağlantısının mevcut olmadığı" ifade edilmiştir.

Bartın'ın Amasra ilçesinde yapılması planlanan ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın olumlu bulunduğu Hema Termik Santrali ile Kül Depolama Sahası'nın ÇED Raporu'ndaki koordinatları incelendiğinde şu hali ile kazı fazlası malzeme ve depolama alanı olarak belirlenen yerler; Bartın Kavşak suyu kaynak grubu, selen su kaynağı ile Kaman Köyü içme suyu kuyusu yer altı suyu rezervi alanı içindedir ve 1. Derece koruma altındadır.

İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik ile yer altı suları koruma esasları ve koruma alanları belirlenmiştir. Yönetmeliğin 6'ncı maddesinin d fıkrası uyarınca içme suyu temin edilen yer altı suyu kaynakları için koruma planlarının, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanacağına veya hazırlatılacağı hüküm altındadır. Yine 14'ncü maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca *"İçme-kullanma suyu temin edilen kuyu, pınar, kaynak, kaptaj, tünel, galeri ve benzeri yapılarda İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelikte yer alan kalite parametreleri ve standartları dikkate alınarak izleme yapılır. İzleme büyükşehir belediye sınırları içerisinde büyükşehir belediyeleri su ve kanalizasyon idareleri genel müdürlüklerince, diğer alanlarda ise Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nce yapılır"*

Yine Yer altı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkındaki Yönetmeliğin 13. Maddesinde içme ve kullanma suyu olarak yer altı suyunun temin edilen kuyu, pınar, kaynak, kaptaj, tünel, galeri ve benzeri yapılarda İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik gereğince **izleme yapılacağı** hükmü bulunmaktadır. Bu hüküm doğrultusunda, **DSİ Genel Müdürlüğü, kuyu, pınar, kaynak, kaptaj, tünel, galeri ve benzeri için koruma alanlarını belirler. Belirlenen tüm koruma alanlarının envanterini tutar ve koruma alanı haritası hazırlar.** Yine aynı maddenin c fıkrasında **"Bu alan içme**

28/4/16

suyunun temin edildiği idare veya idareler tarafından kamulaştırılarak emniyete alınır ve tapu kaydına koruma alanı olarak işlenerek Bakanlığa bildirilir. Bu alanda hiçbir faaliyete izin verilmez". Aynı yönetmeliğin Denetim başlığı altında yer altı suyunun kalitesinin korunmasına ilişkin denetim yapmak hususunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, miktara ilişkin konularla ilgili olarak denetim yapmak hususunda DSİ yetkili kılınmıştır. Yönetmeliğin İdari Yaptırımlar başlığı altında da yönetmeliğe aykırı faaliyetlere ilişkin olarak 167 sayılı Yer altı Suları Hakkında Kanun, 2872 sayılı Çevre Kanunu, 6200 sayılı Devlet su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve ilgili diğer mevzuatta yer alan müeyyidelerin uygulanacağı belirtilmektedir. Bütün bu bilgi ve veriler ışığında;

1. Daha önceki yıllarda yapmış olduğum başvurular sonucunda HEMA'nın yaptığı sondajların halkın içme suyu kaynaklarına vermiş olduğu zararlar ve bu nedenle almış olduğu cezalar da dikkate alındığında, şirketin son yıllarda yapmış olduğu sondajların havzadaki içme suyuna etkileri ve suyun kalitesinin korunması konusunda bakanlığınızın yapmış olduğu denetimler ve bu denetimlerin sonuçları nelerdir?
2. Kaman Köyü kuyusu içme suyunun, içme suyu kalitesi açısından kullanıma uygunluğu için yapılan inceleme en son ne zaman yaptırılmıştır, sonuçları nelerdir? İncelemede İTÜ ENVİS tarafından hazırlanmış olan rapordaki bulgulara rastlanmış mıdır?
3. Kavşak Suyu membasının içme suyu kalitesi açısından kullanıma uygunluğu için bir su kalitesi incelemesi ve denetimi en son ne zaman yaptırılmıştır, sonuçları nelerdir? "Kavşak suyunun herhangi bir arıtım ve/vaya kontrol uygulanmaksızın kullanıma sunulduğu, bu durumun temel su güvenliği ilkeleriyle bağdaşmadığı" iddiası doğru mudur?
4. Kavşak suyu havzasındaki "tüm su noktalarında doğrudan tüketime sunulmalarına izin vermeyecek düzeyde doğal kirlenme olduğu" iddiası doğru mudur?
5. Termik santral kurmak isteyen HEMA'nın ÇED Raporu'na olumlu kararı verilirken, Bartın İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü'nün yeraltı suları konusunda yapmış olduğu "**yeniden değerlendirme yapılması**" hususu dikkate alınmış mıdır? Alındı ise yapılan işlemin içeriği nedir? Yapılmadı ise bunun gerekçesi nedir?
6. Bartın halkının içme suyunu karşılayan Kavşak suyu havzasındaki kaynakların korunması için Bakanlığınız tarafından yapılan faaliyetler nelerdir? Daha önceki yıllarda Amasra yolu üzerindeki "Asker Suyu" kaynağının TTK işletmesinin çalışmaları sırasında kaybolduğu da dikkate alındığında, içme suyu kaynaklarının koruma sahası içinde yapılmakta olan sondaj, kuyu ve galeri açma çalışmaları sırasında su kalitesinin bozulması kaynak suyunun değiştirmesi veya kaybolması, kirlenmesi gibi olumsuz sonuçlara ilişkin halkın endişeleri nasıl giderilecektir?